

Jan Kazimierz Podlewski
Alicja Chwalibogowska-Podlewska

**LEKI
WSPÓŁCZESNEJ
TERAPII**

PAŃSTWOWY ZAKŁAD WYDAWNICTW LĘKARSKICH

Wszelkie prawa przedruku i tłumaczenia zastrzeżone
© Copyright 1985 All Rights Reserved by JAN K. PODLEWSKI
Phar. D. and ALICJA CHWALIBOGOWSKA-PODLEWSKA, Phar. M.

LEKI WSPÓŁCZESNE

Recenzenci

Prof. dr hab. med. ARTUR CZYZYK
Prof. dr hab. med. APOLONIUSZ DLUŻNIEWSKI
Prof. dr hab. med. KAZIMIERZ JASIŃSKI
Prof. dr hab. med. BOGDAN KAMIŃSKI
Doc. dr hab. med. ELŻBIETA KAWENOKI-MINC
Prof. dr hab. med. FRANCISZEK KOKOT
Prof. dr hab. med. PAWEŁ KRAKÓWKA
Doc. dr hab. med. STANISŁAW MAJ
Dr med. JADWIGA MÉSZÁROS
Dr med. LESZEK WELBEL
Dr med. JÓZEF ZBORZIL

Konsultant TADEUSZ ROŻNIATOWSKI

Poprzednie wydania ukazały się w następujących latach

Wydanie I - 1957
Wydanie II - 1958
Wydanie III - 1959
Suplement - 1960
Wydanie IV - 1962
Wydanie V - 1966
Wydanie VI - 1971
Wydanie VII - 1974
Wydanie VIII - 1978

WARSAWA 1985
ISBN 83-200-0943-X
PAŃSTWOWY ZAKŁAD WYDAWNICTWA LEKARSKICH

Przeciwwskazania. Cięża.

Działanie uboczne. Niekiedy może spowodować luźne stolce, a nawet lekką biegunkę.

Dawki. Doustnie początkowo 15 ml 3 razy dz. bezpośrednio przed posiłkami; w razie potrzeby dawkę można zwiększać, nie przekraczając jednak 120–180 ml (= 8–12 łyżek stołowych zawiesiny) na dobę. W gruczolaku gruczołu krokowego początkowo 20 mg 3 razy dz., następnie 10 mg 3 razy dz. Lek należy zażywać po posiłkach, popijając wodą.

Preparaty

CYTELLIN (Lilly, USA): fl. ok. 500 ml — zawiesina (15 ml zawiera 3 g).

HARZOL (Hoyer, D): kaps. 10 mg.

SITO-LANDE (Delalande, D): pastylki 1 g β -sytosterolu.

SITOSTERIN (Delalande, D): torebki 2 g — granulatu zawierającego 1,76 g β -sytosterolu.

SODIUM CALCIUM EDETATE*. Calcitétracémate disodique. Chelaton-EDTA. Edathamil Calcium-Disodium. Sól wapniowo-dwusodowa kwasu etylenodiamino-N,N,N',N'-tetraoctowego. DTPA. EDTA-Calcium. **Antidotum.**

Działanie i zastosowanie. Związek chelatuowy tworzący z niektórymi metalami i związkami organicznymi kompleksowe trwałe połączenia rozpuszczalne w wodzie. Jon Ca jest zastępowany przez jony metali ciężkich i cały kompleks w stanie nie zmienionym jest szybko wydalany z moczem.

Stosowany w ostrych i przewlekłych zatruciach Pb, Fe, Cu, Co, Cr, Mn, Ni, Ag, Tr, Pu i Zn.

Przeciwwskazania. Niewydolność nerek z białkomoczem, hiperkalcemia, ciąża. Podczas leczenia nie należy stosować barbituranów i sulfonamidów.

Działanie uboczne. Niekiedy może wywołać nudności, biegunkę, bóle żołądka ze skurczami; wstrzykiwanie roztworów stężonych może spowodować zakrzepowe zapalenie żył, wstrzykiwanie zbyt szybkie — osłabienie, senność, zawroty głowy, ciężkie objawy tężyczki oraz odwapnienie kości, a nawet spadek ciśnienia tętniczego i zaburzenia rytmu serca. Długotrwałe stosowanie może wywołać białkomocz, toksyczną nerczycę, skąpomocz i niewydolność nerek, także zapalenie skóry.

Dawki. Dożylnie we wlewie kropl. 60–80 mg/kg dz. w 2 dawkach podziel. co 8–12 h przez 5 dni, po rozcieńczeniu 5 ml (1 g) w 250–500 ml 0,9% roztworu NaCl lub 5% roztworu glukozy. Leczenie można powtórzyć po upływie co najmniej 48 h. Nie należy stosować roztworów powyżej 3%. Domięśniowo w takich samych dawkach w 20% roztworze z dodatkiem 0,5–1,5% prokainy HCl przez 5 dni. Doustnie maksym. do 4 g dz. w dawkach podziel.

Uwaga. Podczas leczenia należy kontrolować obraz krwi, stężenie Ca w moczu oraz okresowo stężenie glukozy w krwi.

Preparaty

CHELATON (Polfa, PL): tabl. 125 mg; amp. 1 g w 10 ml.

CALCIUM DISODIUM VERSENATE (Riker, USA): amp. 1 g w 5 ml, do stosowania dożylnego po rozcieńczeniu.

CALCIUM EDETAT (Heyl, D): amp. 400 mg w 2 ml.

CHELINTOX (Hausmann, CH): amp. 1,9 g w 10 ml z dodatkiem 200 mg wit. C.

EDTACAL (Spofa, CS): amp. 10 ml — 20% roztwór.

LEDCLAIR (Sinclair, GB): amp. 1 g w 5 ml.

PROPHYLEDTA (Germed, DDR): tabl. 500 mg.

SODIUM CELLULOSE PHOSPHATE. Sól sodowa fosforanu celulozy. **Ionitum.**

Działanie i zastosowanie. Wymiennik jonowy ze szczególnym powinowactwem do kationów dwuwartościowych. Wiąże Ca w jelitach i zwiększa jego wydalanie z kałem, nie naruszając równowagi fosforowo-wapniowej w krwi.

Stosowany w zapobieganiu kamicy nerkowej, w hiperkalcynurii idiopatycznej.

Przeciwwskazania. Niewydolność m. sercowego i nerek, osteoporoza, zespół Cushinga, podczas kortykoterapii.

Działanie uboczne. Podczas leczenia obserwuje się niekiedy zmniejszenie stężenia Mg w krwi, należy wtedy podać uzupełniające dawki Mg między posiłkami.

Dawki. Doustnie dla dorosłych 15 g dz. w 3 dawkach podziel. podczas posiłków, po rozpuszczeniu subst. w wodzie lub soku owocowym; dzieciom 10 g dz.

Uwaga. Podczas leczenia jest wskazana dieta uboga w Ca.

Preparaty

CALCISORB (Riker, GB): torebki 5 g — proszek (zawiera 250 mg Ca).

SODIUM EDETATE*. Edathamil disodium. Versenate disodium. Sól dwusodowa kwasu etylenodiamino-N,N,N',N'-tetraoctowego. EDTA. **Wersenian dwusodowy. Antidotum.**

Działanie i zastosowanie. Związek chelatuowy wiążący w ustroju jony wapniowe z krwi i tkanek w związki trwałe szybko wydalane (ok. 50% z moczem w ciągu 1 h). Zmniejsza stężenie Ca w krwi, reguluje zaburzenia rytmu serca, usuwa skurcze przedwczesne, w 50% skurcze komorowe i nadkomorowe; nie jest skuteczny w migotaniu i trzepotaniu przedsionków.

Stosowany w hiperkalcemii przed zabiegiem chirurgicznym, hiperkalcemii w nadczynności przytarczyc, hiperkalcemii idiopatycznej, napadowej niemiarności serca (daje polepszenie w 50%) i obwodowych zaburzeniach krążenia w zatruciu glikozydami napastrnicy (przywraca rytm zatokowy); także miejscowo (jontoforeza) w okulistyce w zmętnieniu rogówki na skutek stanu zapalnego lub oparzenia wapnem; zapobiegawczo do pobranej krwi w badaniach obrazu krwi. Krew z dodatkiem wersenianu dwusodowego może być przechowywana do 4 tyg.

Przeciwwskazania, Działanie uboczne — p. Sodium calcium edetate.

Dawki. Dożylnie 0,5–1 g w powolnym (w ciągu 2,5–4 h) wlewie kropl. (po rozcieńczeniu w 250 ml 0,9% roztworu NaCl lub 5% roztworu glukozy) przez 5 dni. Kurację można powtórzyć po 7-dniowej przerwie; dzieciom podaje się 60 mg/kg mc. dz. Doustnie 2–3 draż. dz.

Uwaga. Podczas leczenia należy kontrolować codziennie stężenie Ca w krwi. W razie wystąpienia hipokalcemii należy dożylnie wstrzyknąć chlorek lub (z gorszymi wynikami) gluko-

nian wapniowy oraz przerwać stosowanie wersenianu lub znacznie zmniejszyć dawkę.

Preparaty

EDTA (Hameln, D): fl. 250 ml i 500 ml — roztwór do wlewów (100 ml zawiera 500 mg wersenianu dwusodowego i 900 mg NaCl).

ENDRATE DISODIUM (Abbott, USA): amp. 20 ml (1 ml zawiera 150 mg).

KÉLOCYANOR (Laroche Navaron, F): amp. 300 mg wersenianu dwukobaltowego i 4 g glukozy w 20 ml. Dawki. W ostrych zatruciach cyjankami możliwie natychmiast podać szybko dożylnie 600 mg (2 amp.), a następnie bezpośrednio przez tę samą igłę wstrzyknąć dożylnie 50 ml hipertonicznego roztworu glukozy; w razie niewystarczającej poprawy wstrzykuje się po 5 min jeszcze 300 mg, podając również przez tę samą igłę hipertoniczny roztwór glukozy.

SODIUM VERSENATE (Riker, USA): amp. 15 ml (1 ml zawiera 200 mg).

TÉTRACÉMATE DISODIQUE (Laroche Navaron, F): amp. 10 ml (1 ml zawiera 50 mg).

SODIUM FEREDATE*. Sodium ironedate. Ferric monosodium edathamil. Kompleksowa sól żelazowo-sodowa kwasu etylenodiamino-N,N,N',N'-tetraoctowego. **Haemopoieticum**.

Działanie i zastosowanie. Trwały i rozpuszczalny chelat żelazowy uwalniający jon żelaza dopiero w dwunastnicy. Nie powoduje zaparcia ani zabarwienia zębów.

Stosowany w niedokrwistości niedobarwliwej, syderopenii, ciąży, u niemowląt i młodych dziewcząt, w pozakaźnym i pokrwotocznym osłabieniu, oparzeniach przełyku, niedobrze lub braku kwasu solnego w żołądku, świądzie narządów rodnych.

Przeciwwskazania, Działanie uboczne — p. Ferrous sulfate; objawy toksyczne występują rzadziej i są słabsze.

Dawki. Doustnie początkowo 5 ml, następnie 10 ml 3 razy dz.; dzieciom 1–12 rż. $\frac{1}{4}$ – $\frac{1}{2}$ dawki dla dorosłych; noworodkom do 1 rż. początkowo 1,25 ml, następnie 2,5 ml 2 razy dz.

Preparaty

FERROSTRANE (Parke-Davis, F): fl. 125 ml — 4,75% syrop.

FERROSTRENE (Parke-Davis, CH): fl. 25 ml, 120 ml i 250 ml — syrop (5 ml zawiera 27,5 mg Fe^{3+}).

IROSTRENE (Parke-Davis, S): fl. 500 ml — syrop (5 ml zawiera 27,5 mg Fe^{3+}).

SODIUM FLUORIDE*. Natrium fluoratum. **Fluorek sodowy. Stomatologicum**.

Działanie i zastosowanie. Środek działający bakterioobójczo, szczególnie na bakterie wywołujące próchnicę zębów. Zmniejsza stężenie Ca, Mg i Al, hamuje aktywność enzymów komórkowych oraz aktywizuje osteoblasty, wzmagając wzrost kostniny i zapobiegając nadwrażliwości zębiny. Odkłada się w kościach i zębach. Jest fizjologicznym składnikiem płynów ustrojowych i tkanek miękkich; jego prawidłowe stężenie w krwi wynosi 4–20 $\mu g/l$. Znajduje się w ślinie, pocie, łzach i we włosach. Z przewodu pokarmowego wchłania się łatwo; przenika przez łożysko i do mleka matki. Wydalana jest b. powoli z moczem, częściowo zaś z kałem.

Stosowany w zapobieganiu próchnicy, w pierwotnej i wtórnej osteoporozie, chorobie Pageta, nowotworach kości, jako lek wspomagający w szpiczaku oraz jako środek diagnostyczny w badaniu kości.

Interakcja. Sole Ca, Mg i Al osłabiają wchłanianie F.

Przeciwwskazania. W osteoporozie — ciężkie zaburzenia czynności wątroby i nerek, ciąża i okres karmienia, u starszych kobiet zdolnych do rodzenia dzieci.

Działanie uboczne. Podany doustnie w dawce większej niż 250 mg powoduje nudności, wymioty, podrażnienie błony śluzowej żołądka, biegunkę, może spowodować powstawanie białych plam na powierzchni szkliwa; podawany przez dłuższy okres może spowodować bóle stawowe.

Dawki. Doustnie zapobiegawczo w próchnicy zębów 0,5 mg 4 razy dz.; dzieciom do 2 rż. 0,5 mg dz., 3–15 rż. 1–2 mg dz. w dawkach podziel. W osteoporozie i chorobie Pageta w leczeniu ciągłym 40 mg 2 razy dz. co najmniej przez 12 mies.; w leczeniu przerywanym 40 mg 2 razy dz. przez 3 mies.; leczenie powtarza się po 2–3 mies. Do ssania 0,5–1 mg 2–3 razy dz.

Uwaga. Podczas leczenia osteoporozы nie należy stosować środków antykoncepcyjnych.

Preparaty

FLUOSSEN (Polfa, PL): tabl. 15 mg.

NATRIUM FLUORATUM (Polfa, PL): tabl. 0,5 mg; tabl. 1 mg, do ssania.

AMINFLUORID (Belupo, YU): fl. 50 ml — roztwór; opak. 25 g — żel.

FLUORETLEN (Albert-Roussel, D): tabl. 0,25 mg, 0,5 mg, 0,75 mg i 1 mg, w przeliczeniu na F.

OSSIN (Grünenthal, D): draż. 40 mg, rozpuszczalne w żołądku.

OSTEOPOR-F (Hausmann, CH): tabl. 25 mg.

PEDIAFLOR (Ross, USA): fl. 50 ml — krople dla dzieci (1 ml zawiera 0,5 mg).

SOLU-FLUR (Robinson, USA): tabl. 2,2 mg.

ZYMAFLUOR (Zyma, CH): tabl. 0,56 mg (= 0,25 mg F) i 2,2 mg (= 1 mg F).

ZYMAFLUOR (Zyma, F): tabl. 0,553 mg (= 0,25 mg F).

ZYMAFLUOR (Zyma, GB): tabl. 0,55 mg (= 0,25 mg F) i 2,2 mg (= 1 mg F).

Preparaty złożone

ELMEX (Gaba, CH): tuby 100 g — pasta do zębów; tuby 40 g — żel; fl. 10 ml — roztwór; preparaty zawierają 1,31% (pasta), 12,14% (roztwór) i 3,032% (żel) difluorowodoru bis-(hydroksyetyloaminopropyl)-N'-hydroksyetyloktadecyloaminy z dodatkiem 0,34% (pasta), 1,135% (roztwór) i 0,277% (żel) fluorowodoru okta-

decenyloaminy, wolnego fluoru i fluoranu sodowego w żelu.

CHEMIFLUOR (Chemipharm, D): draż. 20 mg i 40 mg.

DENTOFUOR (Saron, USA): fl. 60 ml — krople (0,5 ml zawiera 2,2 mg).

FLUDENT (A·L·S; N): tabl. 0,55 mg (= 0,25 mg).

FLUONATRIL (Belupo, YU): tabl. 0,25 mg i 1 mg F.

FLUORITAB (Fluoritab, USA): tabl. 2,2 mg (= 1 mg F); fl. 20 ml — krople (1 kropla zawiera 0,25 mg).

FLURA (Kirkman, USA): tabl. 2,2 mg (= 1 mg F).

FLUREXAL (Zyma, CH): tabl. 22,1 mg (= 10 mg F).

GOSTRIMANT (Aktiva, S): tabl. 0,21 mg F.

KARIDIUM (Lorvic, USA): tabl. 2,2 mg; fl. 30 ml i 60 ml — krople (8 kropli zawiera 2,2 mg).

KARI-RINSE (Lorvic, USA): fl. 480 ml — 0,05% roztwór wodny.

LURIDE (Hoyt, USA): tabl. 2,2 mg (= 1 mg F) i 0,55 mg (= 0,25 mg F); fl. 30 ml — krople (1 kropla zawiera równowartość 0,125 mg F).

NAF (Bosnalijek, YU): tabl. 0,25 mg i 1 mg F.

NA-FEEN (Paecemaker, USA): fl. 60 ml — krople (0,5 ml zawiera 2,2 mg); tabl. 2,2 mg.

NATRIUMFLUORID (Drobena, D): draż. 25 mg i 50 mg.

TRIUMFLUORID (Baer, D): draż. 25 mg.